

Bericht uit de toekomst

Bericht uit de toekomst. Het is 2070 nu ik dit vertel. Ik ben 95. Niet dat ik ooit gedacht had zo oud te worden, maar fijn dat ik dit kan meemaken en dat ik kan vertellen over het nu en het vroeger. Onvoorstelbaar eigenlijk wat er is veranderd nu. Als ik nu mijn raam uit kijk, kijk ik uit op jullie mijn achterkleinkinderen die buiten aan het spelen zijn. Er straalt een rust van ze uit. Eigenlijk is het niet veel anders bij alle andere dagelijkse bezigheden die jullie doen, inclusief de wat we vroeger noemden de taken of klusjes in het huishouden. Het hoort onvermijdelijk bij het leven. De conflicten zijn er nog steeds, ook dat is een onvermijdelijkheid. Wanneer je zoveel mensen hebt die een zo groot mogelijke vrijheid hebben, dan is het iets dat er vanzelfsprekend bij het menselijk leven hoort. Maar de basishouding van rust is toch wel iets wat me heel erg raakt in deze tijd. Het ont-moeten in onze dagelijkse omgang met elkaar. Een voorbeeld, vijf jaar terug deed ik nog wat werk in de buurttuin, dat kan ik niet meer. En voordat ik dat voor mezelf besloten had, was E., een jongere vrouw op mij afgestapt en gezegd: misschien wil je ons ergens anders bij helpen? Het drong gisteren pas bij me door hoe bijzonder die vraag was en met hoeveel gemak ik van de ene activiteit naar de andere was overgegaan. De hele idee van werk naar vermogen had een andere betekenis in mijn jeugd. Ik had de hele tijd het gevoel meer te moeten doen, om als volwaardig gezien te worden. Ondanks mijn gehoor beperkingen en verlies van zicht, die ik nog steeds heb, is de kijk erop wel veranderd. En de idee dat ouderen nog een bijdrage kunnen leveren aan de wereld om hen heen, was vroeger toch ook wel anders. Was je 67, dan ging je met pensioen. Ik merk dat ik er wel bij vaar, de idee van niet moeten. Daarom kijk ik graag naar jullie. Dat wil zeggen.... ik kijk in jullie richting en voel de rust in jullie samenspel en ik hoor de rust. En zelfs al is er een conflict tussen jullie, zoals nu ook op de achtergrond voelbaar en merkbaar is, is het geruststellend te weten dat jullie er ook deze keer uit gaan komen. Hoe ik dat weet? omdat jullie elkaar blijven opzoeken en verbinding blijven zoeken. Kijk ik naar de wereld en de omgang met de aarde, zie ik dat we op de goede weg zijn. Dit kost veel meer moeite, dan veranderingen in ons dagelijkse bestaan. We hebben in het oosten van het vroegere Nederland vele mensen uit het vroegere west Nederland opgevangen, wat teruggegeven is aan de zee. De landsgrenzen van nu zijn te herleiden van vroegere ideeën over natie-staten. We kennen nog steeds landsgrenzen maar ook dat werkt toch anders dan vroeger. Landen die we vroeger zagen als minderwaardig, of lage-lonen landen, waar de productie plaatsvond van al die producten die we dachten nodig te hebben hier. Het ont-moeten heeft ook hier impact gehad, maar het pad naar volledige gelijkwaardigheid en het even serieus nemen van mensenrechten elders in de wereld als thuis kost ons de nodige verbeeldingskracht. Toen E., de jonge vrouw die ik eerder noemde, opperde dat ik ook iets anders zou kunnen doen, was een van de mogelijkheden in het denkberaad die zich met dit soort vragen bezig houdt. Ik zit in een denkberaad met mensen van verschillende leeftijden en landen en leer daar zelf ongelooflijk veel van. Toen het stof was neergedaald van de Coronacrisis eind 2023 werd voor een groeiende groep mensen duidelijk in het westen, dat er minder spullen nodig waren in ons menselijk leven. Sterker nog, dat besef vertaalde zich niet zozeer in moeten van ont-spullen, maar het simpelweg weglaten van de dingen die helemaal niet nodig waren gebleken. Hetzelfde gold voor werk. Veel van het werk dat er was te verdelen, ging uit van meer consumptie. Mensen werd niet langer verteld dat het beter is voor de gemoedsrust om minder

te consumeren, zij hadden het zelf ervaren. Alleen dit had niet alleen consequenties voor onszelf. De hele keten van gebruik van grondstoffen, produceren en consumptie moest verandering ondergaan. En dit ging niet zonder slag of stoot. Mensen voelden zich schuldig dat ze in de lage-lonen landen veel minder inkomsten hadden, maar tegelijkertijd was het ook nodig om op de eigen portemonnee te letten. Ook de verschillen tussen mensen in bijvoorbeeld het vroegere Nederland en Duitsland werden pijnlijk merkbaar. En met het veranderen van opvattingen over werk, mensen moesten zich afvragen of zij een cruciaal beroep hadden, en men had ervaren dat de combinatie van werk en zorg voor de kinderen en het huishouden toch wel erg gejaagd was. Maar ook bleek dat het met rust naar je kinderen kunnen kijken, vraagt om minder drukte en gejaagdheid. Met het wegvallen van bepaalde 'moeten', bleken ineens dingen mogelijk die dat vroeger niet waren. Een andere verschuiving heeft te maken met het onderwijs. Aanvankelijk dachten de mensen aan achterstanden in het onderwijs, maar vanaf 2030 zo ongeveer werd de hele idee van achterstanden onder de loep gelegd. Achterstanden van wat en voor wie? En wat bleek? Op deze manier gaven we verschillen tussen mensen een label, een etiket die bepaalde wat jouw plek in de wereld was en bepaalde dat als jij minder hoog onderwijs had genoten, beperkte rechten had wat betreft je salaris. Eigenlijk is het pas in de laatste tien jaar duidelijker geworden dat wat we zagen als lage-lonen landen, ook zonder ons ontwikkelingen hebben doorgemaakt en opstand hebben gevoed. Waarom zouden hun grondstoffen en kennis minderwaardig zijn? En daar ligt nog veel oud zeer, dingen waar we in het westen ons ook toe moeten leren verhouden. In het denkberaad komen we tot steeds vindingrijkere oplossingen. Oplossingen die niet zozeer ons gemoed moeten sussen, van we bieden zo wel genoeg hulp. Maar oplossingen die de wederkerigheid op de voorgrond plaatsen. En blijkt telkens wat wij van de andere tradities kunnen leren en dat wij deze tradities hebben tekort gedaan. En misschien nog wel belangrijker, is dat we met het moderne denken onszelf op een aantal vlakken tekort hebben gedaan. Op het gebied van wetenschap heeft er een verschuiving plaatsgevonden van verlenging van leven en preventie van ziekten en beperkingen naar kwaliteit van leven. Door de toename aan vrije tijd omdat we het werk anders verdelen over de mensen, meer naar vermogen, zijn de kunst omen de filosofie gaan bloeien. En ook de wetenschap is meer breed qua oriëntatie geworden. Vroeger dacht men meer in disciplines en nu meer in behoeften en toekomstige wensen en dan gaat men de benodigde kennis verzamelen via meerdere invalshoeken. Oh ja, dat is iets wat me opvalt als ik naar mijn achterkleinkinderen kijk en vroeger naar mijn kleinkinderen. Dan zie ik dat het vertellen van verhalen aan elkaar veel belangrijker is dan vroeger. Het geduld waarmee het publiek luistert. En dat zie ik ook terug bij de volwassenen... We zijn het luisteren naar elkaar meer gaan waarderen. Daardoor zie ik dat jong-volwassenen die soms worstelen met wie ze zijn en wie ze willen worden, opbloeien. Simpelweg omdat ze gezien worden en mogen vertellen. Ik denk dat dat te maken heeft met dat de ouders meer rust hebben. Daar heb je het weer. Ouders moeten minder dan vroeger en dat geeft ze ruimte om te luisteren en als je die ruimte zelf ervaart, geef je dat door. Lieve achterkleinkinderen, kleinkinderen en kinderen, ik hoop dat jullie net zo veel leren van andere tradities als ik en dat het lukt om niet meer terug te vallen in destructieve gewoonten. Na de wereldoorlogen die in de negentiende eeuw hebben plaatsgevonden dacht men, nooit weer en toch voor de corona epidemie klonken steeds vaker geluiden van eigen volk eerst. Het was eigenlijk een steeds mindere leuke wereld aan het worden. En met ongeloof keken we hoe

een president van Amerika aan de macht kon blijven en zo'n grote achterban had. Je kunt het zo gek niet bedenken of hij deed het en als je dacht nou komen de mensen in opstand, dan gebeurde dat niet. Tenminste niet genoeg om de man in te ruilen tot een menselijker leider. Dus weet, in elk conflict en opstand schuilt een wijsheid, die ons allemaal tot betere mensen maakt. Conflicten, onenigheid en opstand horen erbij. Ik hoor soms mensen zeggen. "Dat is toch niet meer nodig!" Maar ik zeg, verander die stelligheid met een vraag. "Waarom is dit nodig? Wat vertelt ons dit?". Zo voel ik ook dat mijn lijf steeds meer begint te sputteren en zegt. Het is mooi geweest, het einde is voor mij nabij. Maar heerlijk om te weten dat ik voortleef in jullie, stuk voor stuk mooie mensen die het in zich hebben te leren, ook van minder wenselijke tendensen, kwade gedachten en conflicten en in opstand te komen als nodig, Dat is ontzettend waardevol. Ik hou van jullie.